

Vyjádření k diplomové práci Magdaleny Hoškové „Zaklínadla jako součást finské lidové tvořivosti“

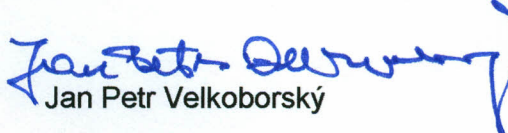
Klíčovou větu posuzované diplomové práce najdeme na konci: „Při studiu materiálů ke své práci jsme dospěla k závěru, že tematikou zaklínadel se autoři zabývají jen okrajově.“ A M. Hošková se rozhodla učinit z okraje ústřední téma. Vybavena nejen dobrou znalostí jazyka (výchozího i cílového), jak prokázala mj. i v překladech zaklínadel (nestálo by za to přeložit i anglicky uvedená finská zaříkadla?), a nesporně i novopohanských společenství v současném světě, ale též téměř „uhranuta“ zvolenou tematikou, jak vidno např. (nejen) z kusých zmínek o střetávání pohanství a křesťanství.

Po druhé kapitole popisující okolnosti vzniku zaklínadel, jejich formu a účel a po kapitolách věnovaných dvěma představitelům magické praxe, šamanovi a zaříkávači (jinde výstižněji vědoci – tietäjät s odvážnou myšlenkou o „šamanech“ Väinämöinenovi a Joukahainenovi), následují klíčové kapitoly šest a sedm. Tedy typy zaklínadel podle Laitinena a Abercrombyho. V závěrečné kapitole se diplomantka „zamýšlí“ (už to sloveso je pro diplomantku plus) nad tím, co z magického myšlení a chování přetrvalo v lidské společnosti dodnes. Diplomantka to správně seznává v pohádkách (i Sedmero krkavců a Erbenovu Polednici vhodně zmíní) a přes obecná zakřiknutí typu „zaklepeme na dřevo“, Junga a neošamanismus (tu snad chybí jen jmenovité doklady, třeba i od nás) dospěje k novopohanství a hudební skupině Värttinä, známé nejen ve Finsku. Uzavírá pak konstatováním, že vznik jevů, jako jsou neošamanismus a novopohanství, svědčí o tom, že ve společnosti, která se ubírá cestou zrychleného technického pokroku, se někteří lidé cítí vykořenění a touží vrátit se k zdroji moudrosti svých předků.

K úctyhodné sumě informací z hlavních pramenů, kde čerpala (kromě již zmíněných Xenofontov, Siikala a Arrienová), diplomantka přidala a vhodně v textu zúročila a mnohde i okomentovala (na str. 28 podobnost vědociho se šamanem vidí v jejich spolupráci se zvířaty; na str. 31 odvážně odvozuje od Ukka ukkonen, stařeček; na str. 35 srovnává Ódina s Väinämöinenem a Ilmarinenem; na str. 40 hiidenkivi a seitu; na str. 47 Turja, Tursas a Manela aj.) citace z publikací českých autorů, od klasiky z pera Č. Zírta po cennou práci V. Marka o starém laponském náboženství a příručky prof. J. Kanderta z roku 2010. Nepominula ani Kalevalu, i když tady bych možná buď zvolil obsažnější srovnání Lönrotových představ se „skutečností“ (dá-li se u něčeho tak efemérního a křehkého toto slovo vůbec použít) nebo o Kalevale pojednal sub specie zvoleného tématu ve zvláštní kapitole; s využitím třeba Kalevala Sanakirja od A. Turunena. Pak by například finský pantheon vyzněl ještě průkazněji včetně etymologie u dalších jmen.

Z drobných výtek (někde spíš doporučení) pak: haltija bych raději vždy překládal vládce (místo duch, pán); uživanější je Malá medvědice (místo medvěd); uuhi Holeček překládá bahnice; lumikko je lasice kolčava, ne hranostaj; na str. 49 bych použil místo hlína zem. Ale to jsou opravdu jen drobnosti. A zajímavým pramenem by mohl být i Agricola (ostatně jednou citovaný), např. u Louhi, případně K. Krohn, Setälä a Saarimaa, ale to už je otázka volby a diplomantka jistě věděla, proč stavěla na dílech novějších.

Závěr: Poněkud nadnesené slovo oslovení (ta krása češtiny, slovo, nejen to z bible, skutečně oslovuje, jak ostatně dobře ví i M.H.) je v případě této diplomové práce jistě na místě. Neboť zvolené téma diplomantku nepochybně oslovilo a i to byl dobrý základ a předpoklad k napsání výborné práce. K prostudování zvolila finské i nefinské prameny a pracovala s nimi uváženě a střídmě, ale dostatečně účelně, aby na vhodných místech mohla prezentovat i své vlastní názory na téma poněkud odtažitě, jež však přesvědčivě podáno nutně osloví i ne zcela zasvěceného. Výbornou práci doporučuju ohodnotit výborně.

Jan Petr Velkoborský